

Covenant & Conversation

Jonathan Sacks
THE RABBI SACKS LEGACY

BEAALOTEHA • בהעלותך

RABİ LORD JONATHAN SACKS'IN (ל"טז) YAZI VE ÖĞRETİLERİNDEN

COVENANT & CONVERSATION ÖZET

Lider Bir Dadı mıdır?

Bu özet, Rabbi Sacks'ın 2012 yılında yazmış olduğu makaleden uyarlanmıştır. Makaleye [buradan](#) ulaşabilirsiniz.

Moşe'nin yaşamında duygusal açıdan en dip noktaya ulaştığı andı bu. Sinay'daki dram, Tora'nın tarihi verilmesi, Altın Buzağı, On Emir levhalarının kırılması, Tanrı'nın affetmesi, Mişkan'ın inşa edilmesi ve Bene Yisrael'e verilen son derece ayrıntılı saflık ve kutsiyet kanunlarının ardından halkın düşünemediği tek şey yiyecektir. Bir kez daha şikâyet ederler. Ve Moşe artık buna dayanamaz. Tanrı'ya, liderlik etmenin yükünün çok ağır olduğunu söyler, hatta ızdırap çekmeye devam etmektense ölmek ister. Tanrı'ya şöyle der:

"Neden kulunun başına bu derdi getirdin? Hoşuna gitmeyen ne yaptım da tüm bu halkın yükünü üzerime koyuyorsun? Tüm bu halka ben mi hamile kaldım, onu ben mi doğurdum ki bana 'Onu bir dadının emzikteki bebeği taşıdığı gibi kucağında taşı' diyorsun? ... Tüm bu halkı ben tek başıma taşıyamam. Bu yük benim için çok ağır! Ve madem bana böyle davranıyorsun, eğer gözünde beğeni bulduysam beni şimdi öldür ki kendi mahvımla yüzleşmeyeyim." (Bamidbar 11:11-15).

Gelin, Moşe'nin bu konuşma içinde liderliği hangi spesifik yolla tarif ettiğini inceleyelim. Moşe "Neden bana 'Onu bir dadının emzikteki bebeği taşıdığı gibi kucağında taşı' diyorsun?" demektedir. Ama Tanrı Moşe'ye hiçbir zaman bu şekilde liderlik etmesini söylemiş değildir. Tanrı ona talimatlar vermiştir, ama hiçbir zaman halkı bir ebeveyn veya dadı gibi taşıması gerektiğini söylememiştir.

Moşe'ye ilk liderlik eğitimini veren kişi, kayınpederi Yitro'ydu. Yitro onu, her şeyi tek başına yapmaya çalışmanın iyi olmadığı konusunda uyarıyordu. Moşe'ye, yardım edecek liderler tayin etmek suretiyle yükünü paylaşmasını söylemişti. Yitro ayrıldıktan hemen sonra Moşe ruhsal bir çöküş yaşamaktadır – tıpkı daha ileride ablası öldüğü zaman itidali kaybederek kayaya vurması gibi. Buradan yola çıkarak bir tahminde bulunabiliriz. Perde arkasında, Yitro ve Miryam, belki de bizim en başta fark ettiğimizden daha fazla olmak üzere, Moşe'ye duygusal destek vermekteydi. Liderlerin de desteğe ihtiyaçları vardır; tek başlarına liderlik edemezler.

Daha büyük olan mesele, Moşe'nin kendi rolünü nasıl gördüğüdür. Anlaşıldığı kadarıyla Moşe, tıpkı küçük çocuğu için her şeyi yapması gereken bir ebeveyn gibi, her şeyi tek başına yapmak zorunda olduğunu düşünüyordu. Ama eğer insanlara birer çocukmuş gibi davranırsak, onlar da bize bağımlı halde kalırlar. **Sorumluluk almayı öğrenmezler.** Moşe uzakta, Sinay Dağı'nın tepesindeyken olan da buydu. Halk paniğe kapılmış ve Altın Buzağı'yı yapmıştı – işleri kendi başlarına nasıl halledeceklerini bilmiyorlardı.

Moşe'nin şikâyeti üzerine, Tanrı, Moşe'ye, liderlikte kendisine yardım edecek yetmiş ileri gelen kişi seçmesini söyler. Bu büyük bir değişim anlamına geliyordu. Liderliğin tek bir kişinin üzerine yüklenmesine gerek olmadığı anlamına geliyordu. Buradaki başlıca derslerden biri, gerçek liderliğin, daha çok takipçi değil, daha çok lider yaratmakla ilgili olduğudur.

Yahudi tarihinde "Büyük Adam" kuramı adı verilen bir sorun vardır. Bu kuram, tek bir güçlü ve karizmatik kişinin herkesin sorunlarını çözebileceği fikrini ifade eder. Halk Şemuel'den bir kral istediği zaman buna inanıyordu. Ama krallar birçok kez başarısız olmuştur: Şaul güçlü bir karaktere sahip değildi. David günah işlemişti. Şelomo yoldan çıkarılmıştı ve krallık ikiye bölünmüştü. Daha ileride II. Bet Amikdaş döneminde Makabiler kahramanca savaşmışlar, ama artlarından gelen nesiller yozlaşmıştı. Rabi Akiva bile bu hataya düşmüş, Bar Kohba'yı bir sonraki kahraman "Büyük Adam" olarak desteklemiş, ama Bar Kohba'nın isyanı Yahudi halkı için bir felaketle sonuçlanmıştı.

Yahudilik farklı bir şey öğretir: Liderlik paylaşılmalıdır. Her insan fark yaratır. Herkes eğitilmeli, sorumlu ve ekibin bir parçası olmalıdır.

İyi liderler her şeyi tek başlarına yapmaya veya tüm gücü elde etmeye çalışmazlar. Başkalarına rehberlik ederler, onları yetkilendirirler ve onlara öne çıkmak üzere ilham verirler. Bu nedenle Tanrı, Moşe'ye "Üzerindeki Ruh'u arttırıp onların üzerine yerleştireceğim" demiştir. Büyük liderler ruhlarını paylaşırlar. İnsanlara birer çocuk gibi davranmazlar, bunun yerine onların, kendileri de liderlik edebilen birer yetişkin haline gelmelerine yardım ederler. **İnsanlar, liderleri kendilerine ne olabilmeleri için alan tanırsa o olurlar. O alan büyük olduğu zaman, insanlar da gelişip büyüklüğe erişirler.**

Şabat Sofrası İçin Tartışma Soruları

1. Birisi size sorumluluk almanız için alan tanıdığına bu sizde nasıl bir his uyandırıyor?
2. Kendi liderliğinizdeki ruh eşleriniz kimlerdir?
3. Tanah'taki diğer liderleri Moşe ile karşılaştırın: Tarz olarak kim ona benziyordu? Kim kendi liderliğini farklı bir şekilde uygulamıştır?

Kısaca Peraşa

Aaron'a Menora'yı yakması söylenir ve Leviler Mişkan'daki hizmetlerine başlarlar. Halktan bir grup, manevi açıdan saf olmamaları sebebiyle Korban Pesah'ı Seder gecesi için vaktinde gerçekleştiremeyince, "Neden bu *mitsvayı* kaybedelim?" diye sorar. Tanrı, bu gibi durumdaki kişilerin gerçekleştirebilmesi için "Pesah Şeni" (ikinci Pesah kurbanı) fırsatını sunar. Sinay Dağı'nda neredeyse bir yıl geçirmelerinin ardından Bene Yisrael çöle doğru yolculuğa başlarlar. Halk *mandan* yakını ve et talebinde bulunur. Bu da Moşe'nin, liderliğin ağırlığını taşımasına yardım edecek 70 ileri gelen kişiyi atmasına yol açar. Miryam Moşe hakkında olumsuz konuşunca *tsaraat* ile cezalandırılır. Moşe onun için dua eder ve halk yola devam etmeden önce Miryam'ın iyileşmesini bekler.

PERAŞA ÜZERİNE

YAZAN: SARA LAMM

RABİ LORD JONATHAN SACKS'IN ÖĞRETİLERİNDEN
ESİNLENİLMİŞTİR

RABİ SACKS'IN FELSEFESİ

Derinlere Dalmak

Bu hafta Bene Yisrael yüksek sesle şikâyet etmektedir, ancak bu kesinlikle onların bu şekilde davrandığı ilk sefer değildir. Moşe halka liderlik etmenin ağırlığı altında ruhsal bir çöküntü yaşadığı zaman bu sadece bir yorgunluk meselesi değildir – bu durum, liderliğin gerçekte ne anlama geldiğine dair bir yanlış anlamının sonucudur.

Moşe'nin kullandığı metafordan gördüğümüz üzere, Moşe kendisini, çaresiz çocukları taşımak zorunda olan bir ebeveyn veya dadı gibi görmektedir. Ama bu tür bir liderlik, takipçileri lidere bağımlı bırakır ve gelişmelerini engeller. Tanrı nazikçe ona daha iyi bir yol gösterir: yükü paylaşmak, başkalarına güvenmek ve daha fazla lider yetiştirmek. Yetmiş yeni lider atanır ve Moşe'nin üzerindeki yük hafifler.

Rabi Sacks şöyle ekler: “**Yahudilik sorumluluğunun dağıtılıp paylaşılmasıyla, her bireyi önemli kılmakla, ortak bir vizyon temelinde birbiriyle uyumlu ekipler oluşturmakla, insanların potansiyellerinin sonuna kadar eğitmekle ... ilgilidir... Modern çağda öncüler ülkeyi ve Yisrael Devleti'ni böyle inşa etmişlerdir.**”

Gerçek liderlik her şeyi tek başınıza yapmakla değil, başkalarının gelişmesine yardım etmek, onlara özgüven aşlamak ve görevi birlikte ileriye taşıyabilecek bir ekip yaratmakla ilgilidir.

- Geri çekilip bir başkasının liderliği devralmasına izin verme zamanının geldiğini nasıl bilebiliriz?

Peraşa Aktivitesi

Tüy Kadar Hafif

Moşe halkı tek başına taşıyamıyordu. Siz de taşıyamazsınız! Bu ekip çalışması görevinde evde hafif bir nesne seçin ve onu odanın diğer köşesine kadar taşımak için birlikte çalışın. Ancak bir şart var: Her katılımcı bedeninin yalnızca tek bir parçasını kullanabilir (örneğin parmak, diz ya da dirsek gibi). Eller yasak! İsterseniz farklı nesnelere taşımayı deneyebilir veya başka kısıtlamalar ekleyebilirsiniz. Örneğin tamamen sessizce çalışmak gibi!

Görevi yerine getirmenizi en çok hangisi kolaylaştırdı: kuvvet mi, yaratıcılık mı, yoksa ekip çalışması mı? En çok kim yardımcı oldu ve nasıl?

HER YAŞ İÇİN BİR HİKÂYE

Aviva'nın Avukatı

Aviva bir okul öğretmeni olmayı hiç planlamamıştı. Netanya'da büyüyen sessiz bir öğrenci olarak, zeki ve gözlemciydi, ama başkaları tarafından nadiren fark edilirdi. Tam olarak yok sayılıyor değildi, ama hafife alındığı, hatta bir dereceye kadar gözden kaçırıldığı açıkça görülebiliyordu.

Sonra, okuldaki beşinci yılında, sınıfı Amora Miryam'la tanıştı. Miryam, sesini yükselterek veya dikkat talep ederek liderlik eden öğretmenlerden değildi. Sessizce öğrencilerini teşvik ediyor, onları dikkatle dinliyor ve belli bir amacı olan sınıf ödevleri veriyordu. Her öğrenciye dikkat gösteriyor, güçlü yanlarını ve zorlandıkları noktaları görüyor, her birini önemseydiğini açıkça belli ediyordu.

Bir gün Aviva öğretmenin masasından çağrıldı. “Senin, başkalarının – şimdi değilse bile yakında – başvuracağı biri olduğuna dair bir his var içimde” dedi ve sordu: “Bir şeyde sorumluluk almaya başlamayı denemek ister misin? Mesela sabah duyurularına ne dersin?”

Aviva kendisine sunulan bu fırsat karşısında şaşırılmıştı, ama görevi kabul etti. Herhangi birinin onu bir lider konumunda gördüğü ilk seferdi bu. Bir yardımcı olarak değil. Bir lider olarak. Ama bu, kesinlikle son olmayacaktı.

Yıllar sonra Aviva kendisi de bir öğretmen oldu. Masasında sürekli tuttuğu yapışkan bir not vardı. Üzerinde şu cümle yazılıydı: “Eğer hareketlerin başkalarına daha çok hayal kurmak, daha çok öğrenmek, daha fazlasını yapmak ve daha fazlası olmak için ilham veriyorsa, o zaman sen bir lidersin.” Bu not, Aviva'ya, liderliğin yumuşak bir ses tonuyla, sıcak bir tavırla, müdahalelere ve belirsizliklere verilen tepkiler yoluyla aktarıldığını hatırlatıyordu.

Zaman içinde Aviva, Negev'deki gelişen bir okulun başöğretmeni oldu. Veliler onu övüyordu. Öğretmenler ona güveniyordu. Öğrenciler – özellikle de utangaç olanlar – görüldüklerini hissediyordu. Aradan kırk yıl geçti. Emeklilik töreninde biri ona, kendisini en çok hangi liderlik ya da yönetim eğitiminin şekillendirdiğini sordu. Aviva gülümsedi ve şöyle yanıtladı: “Doğrusu, beni en çok şekillendiren, beşinci sınıftayken yaşadığım bir andı... Bir keresinde öğretmenim bana bir mikrofon vermiş ve liderlik etmem için kendisi geri çekilmişti.”

- Aviva'nın hikâyesi Moşe'nin liderlik stiliyle ne şekilde bağlantılıdır?
- Hangi karakter bir liderdir?

AFTARA ÜZERİNE

YAZAN: RABİ BARRY KLEINBERG

RABİ LORD JONATHAN SACKS'IN ÖĞRETİLERİNDEN
ESİNLENİLMİŞTİR

AFTARA ÖZETİ

Kısaca Aftara

Zeharya 2:14-4:7 (Aşkenazi ve Sefaradi)

Zeharya 2:14-4:9 (Yemen)

Aftara, sürgün sonrası Yisrael için ümit, yenilenme ve Tanrısal destek hakkında peygamberlik vizyonları aktarmaktadır. Tanrı Tsiyon'a neşelenmesi için çağrıda bulunur, çünkü Kendisi, halkının arasında ikamet edecek ve birçok ulus *A-Şem*'e katılacaktır. Peygamber bunun ardından, Koen Gadol Yeoşua'nın Satan tarafından suçlandığını görür, ama Tanrı, Satan'a çıkışır ve Yeoşua'yı temizler. Bu, Yisrael'in suçunun kaldırıldığını simgelemektedir. Yeoşua'ya temiz giysiler verilir ve Tanrı'ya sadık kalması halinde Maşiah dönemi için kendisine bir rol vaat edilir.

Zeharya, Menora hakkında bir vizyon görür. Bu vizyonda, Tanrı'nın sürekli varlık ve desteğini simgeleyen iki zeytin ağacı vardır. Mesaj açıktır: Bet Amikdaş'ı inşa eden vali Zerubavel "kuvvetle değil, güçle değil, Tanrı'nın Ruhu'yla" başarılı olacaktır. *Aftara*, Tanrı'nın lütfunu, arınmayı ve Yisrael liderliğinin geri dönüşünü vurgulamaktadır.

Hanuka hikâyesini anlatırken, Rabi Sacks bu haftaki *Aftara*'dan bir pasuk aktarır ve şöyle açıklar: "**Antik dünyanın en baş döndürücü askeri başarılarından biriydi. Dualarımızda söylediğimiz gibi, az sayıda olanların kalabalıklar üzerinde, zayıfların güçlüler üzerinde zaferiydi. Bu zafer, Peygamber Zeharya'nın harika cümlesinde özetlenmiştir: "Kuvvetle değil, güçle değil, Ruhum'la!" diyor A-Şem**". Makabilerin ne kuvveti ne de gücü, ne silahları ne de kalabalık bir nüfusları vardı. Ama özgürlük özlemi duyan ve onun uğruna savaşmaya hazır olan Yahudi ruhundan çift paya sahiptiler."

Fikriniz Nedir?

Tanah'ta ya da Yahudi tarihi boyunca başka mucizevi Yahudi savaşları aklınıza geliyor mu?

TANAH'TAN BAĞLANTILAR

Peraşa ve Aftara Arasındaki İlişki

Peraşa'mız birçok farklı tema içermektedir ve bu da, Neviim ve Ketuvim'den (peygamberler ve kutsal yazılar) belirli bir kısmı bu temaların hepsiyle ilişkilendirmeyi zorlaştırmakta, hatta olanaksız kılmaktadır. Dolayısıyla bu haftaki *Aftara*, *Peraşa*'nın ilk konusu olan Menora'ya odaklanmaktadır.

Peraşa, Menora'nın yakılmasına dair gerekliliklerle başlar. *Aftara*, Zeharya'nın, Menora'yı ve onunla konuşan melek tarafından kendisine sunulan açıklamayı merkeze alan vizyonunun ayrıntılarını verir.

Rav Moşe Lichtenstein bir noktaya işaret eder: Eğer *Peraşa* ile *Aftara* arasındaki tek bağlantı buysa, o zaman *Aftara*, *Peraşa* metninin yalnızca küçük bir kısmını ele alıyor demektir. Bu nedenle Rav Moşe Lichtenstein arada daha geniş bir bağlantı olduğunu öne sürer:

“Tanrı'nın Sinay Dağı'nda açığa çıkışını ve Erets Yisrael'e giriş beklentisini takip eden günah ve sürgün dünyası, halkı, Bet Amikdaş'ın yıkılışının ardından başlarına düşecek olana benzer bir tehlikenin içine sokmaktadır.

“Tora bu meseleyi açıkça ele almasa da, midraş öğretileri buna atıfta bulunur ve satır aralarında bu konuyu görmek kesinlikle mümkündür. Zeharya'dan alınan *Aftara*'nın okunması – ki bu *Aftara*'nın mesajı, ağır bir düşüşün ardından yeniden inşa süreci ve halkın bir Koen ile bir siyasi liderin manevi önderliği yoluyla toparlanmasıdır – *Peraşa*'mızın yüzeyinin altında fokurdayan ihtiyacı karşılamaktadır.”

NEVİİM KİTAPLARI BAĞLAMLI

Zeharya Kitabı

Zeharya sürgün sonrasında faaliyet göstermiş bir peygamberdi. MÖ 6. yüzyılın sonlarına doğru, erken Pers döneminde peygamberlik etmişti. Peygamber Hagay'ın çağdaşydı ve Yahudi halkını, Babil sürgününden geri döndükten sonra Yeruslayim'de II. Bet Amikdaş'ı inşa etmeye teşvikte kilit bir rol oynamıştı. Zeharya büyük olasılıkla bir Koen ailesine mensuptu. Kendisinden “İdo'nun oğlu Berahya'nın oğlu” diye bahsedilir.

Zeharya'nın peygamberlik yolculuğu MÖ 520 civarında, Pers Kralı Daryaveş'in krallığı sırasında başlamıştı. (Bu Daryaveş, Kraliçe Ester ile Kral Ahaşveroş'un oğlu olan Daryaveş'le karıştırılmamalıdır. O, Med'li Daryaveş'tir!). Zeharya Kitabı, on iki kısa peygamber kitabından biridir ve vizyonlar, sembolik imgeler ve Maşiah dönemine dair kehanetler içerir. Zeharya teşuva, adalet ve ümit temalarını vurgulamış, Tanrı'nın Yisrael'in yenilenmesine ve nihai kurtuluşuna olan sarsılmaz taahhüdünü resmetmiştir.

Rabi Sacks birçok kez, “**Yeruslayim'in yıkılacağını önceden gören Uriya'nın ve Yeruslayim'in yeniden inşa edileceği günü gören Zeharya'nın birbirine bağlı iki kehanetinden**” bahsetmiştir.

“**Neredeyse 2000 yıldır**” diye yazar Rabi Sacks, “**Yahudiler o anı beklemişlerdir ve bizimkisi, Yeruslayim'i yeniden birleştirilmiş ve yeniden inşa edilmiş halde görmeye nail olan nesildir. Biz, Zeharya'nın 24 asır önceki kehanetinin gerçekleşmesine tanık olduk.**”

Haftanın Alıntısı

“Bir avuç adanmış insanın dünyayı değiştiremeyeceğine asla inanmayın. İnançtan aldıkları ilhamla bunu yapabilirler. O zamanlar Makabiler bunu başarmıştı. Aynı şekilde, bugün biz de başarabiliriz.”

The Nazirite, Naso, Covenant & Conversation

Biraz Daha Düşünelim

Eğer dünyayı nasıl geliştirebileceğinize dair mükemmel bir fikriniz olsaydı mesajınızı insanlara nasıl duyururdunuz?

Jonathan Sacks
THE RABBI SACKS LEGACY

The Rabbi Sacks Legacy, Rabi Lord Jonathan Sacks'ın bir Tora öğretmeni, bir liderler lideri ve ahlaki bir ses olarak zaman üstü ve evrensel hikmetini devam ettirmektedir.

Rabi Sacks'ın birçok yazısını, yayınlarını ve konuşmalarını keşfetmek veya Legacy'nin çalışmalarını desteklemek için www.RabbiSacks.org adresini ziyaret edin ve The Rabbi Sacks Legacy'yi sosyal medyada takip edin: [@RabbiSacks](https://twitter.com/RabbiSacks).

Covenant & Conversation yazılarına sağladıkları ve Harry (Chaim) Schimmel'in anısına adanan cömert sponsorlukları için Schimmel Ailesi'ne teşekkürlerimizle.

“R. Chaim Schimmel'in Tora'sını, onunla ilk karşılaştığım zamandan beri severim. Sadece yüzeysel gerçekle değil, altta yatan daha derin gerçeğe olan bağlantısıyla da ilgilenmeye gayret eder. 60 yıldır kendisine eşlik eden olağanüstü eşi Anna'yla birlikte, aile, cemaat ve Tora sevgisine adanmış bir yaşam inşa ettiler. Ortaya koydukları örnek yaşamla beni fazlasıyla etkilemiş müstesna bir çift.” - Rabi Sacks